

پژوهشی بر میل و مناره های خراسان

باتأکید بر (مسجد آدینه سبزوار، میل یا برج رادکان، برج علی آباد)

سمانه صادقی^۱

دکتر سامان فرزین^۲

دکتر حسین کوهستانی اندرزی^۳

چکیده:

میل و مناره ها یکی از عناصر مهم معماری اسلامی می باشند که در ادوار مختلف زمینه بروز خلاقیت های هنری را فراهم آورده است. سابقه ی تاریخی آنها به عنوان عامل راهنمایی جهت هدایت مادی و معنوی به قبل از اسلام تا عصر حاضر بازمیگردد در دوره های مختلف همچنان که هنر اسلامی در حال توسعه و گسترش بود شکل کلی مناره ها و تزئینات آن نیز با تغییراتی همراه بود. در خراسان مناره های متعددی امروزه باقی مانده اند که هر کدام از آنها بیان گر سبک معماری و تزئین در دوره های مختلف اند. پژوهش پیش رو به بررسی سه نمونه از میل و مناره های موجود در خراسان رضوی می پردازد. در کنار مسجد قدیم سبزوار مناره ای واقع شده است که تاریخ آن به ۲۶۶ ه. ق میرسد دارای ۲۰ متر ارتفاع با تزئینات و کتیبه ی آجری و پلانی قابل قیاس با مناره تاریخانه دامغان است. برج رادکان که در هفتاد کیلومتری شهر مشهد- قوچان واقع شده است تاریخ آن به حدودا بین ۶۷۹-۷۰۰ بازمیگردد دارای تزئینات داخلی و خارجی میباشد که دورتادور برج با پایه های ۱۲ ضلعی تزئین شده است در مجموع ارتفاع بنا به ۲۵ متر میرسد که دارای گنبد دوپوش نیز می باشد. برج علی آباد کاشمر که در ۱۲ کیلومتری شمال شرقی بردسکن به کاشمر واقع و دارای ۱۸ متر ارتفاع در حال حاضر می باشد. فضای بیرون آن با ۴۸ ترک آجری تزئین شده است در پژوهش حاضر که به روش توصیفی-تحلیلی و به اعتبار مطالعات کتابخانه ای به انجام رسیده ضمن معرفی سه میل و مناره شاخص در خراسان رضوی به معرفی سبک ها و ویژگی های تزئینی بکاررفته در آنها می پردازد و امیدوار است در شناخت تغییرات و نوآوری های به وجود آمده در ادوار مختلف موثر باشد.

واژگان کلیدی: میل - مناره - معماری-تزئینات-خراسان

---

^۱: دانشجوی کارشناسی ارشد باستان شناسی دانشگاه بیرجند

^۲: استادیار گروه باستان شناسی دانشگاه بیرجند

^۳: استادیار گروه باستان شناسی دانشگاه بیرجند